

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Assertionvm Theologicarvm Sfortiae Pallavicini Sacrae Theologiae Professoris in Collegio Romano Societatis Iesv. Libri Qvinque

Pallavicino, Sforza

Romæ, 1649

Cap. 5. De Aequalitate qua[m] intendit Iustitia commutativa, vel
Distributiva vel à principio, vel postea: vbi multa de regimine humano. Et
an hæc Iustitiæ sint in Deo; & de earum discrimine.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39069

CAPVT V.

*De Aequalitate, quam intendit
Iustitia commutatiua, vel Di-
tributiua vel à principio, vel
postea: ubi multa de regimine
humano. Et an hæ iustitia
sint in Deo; & de earum discrimi-
mine.*

37 **I**ustitia commutatiua
nō solum intendit æ-
qualitatem cum debito quate-
nus tribuit unicuique, quod
suum est, sed etiam per suas le-
ges à principio inter res ratio-
nales diuersæ speciei posuit æ-
qualitatem non arithmeticam,
sed geometricam bonorū. Na-
tura enim unicuique speciei
addixit bona convenientia se-
cun-

cundum mensuram suæ perfectionis entitatiuæ: in quo sensu docet S. Dionysius & S. Thom. Deum in productione cuiuscunque creature exercuisse iustitiã. Iustitia cõmutatiua humana, de qua sola locutus est Aristoteles, intendit æqualitatem arithmeticam inter homines, non quidem perseueraturam, & quò ad effectum, sed quò ad leges. Constituit enim quasdam leges, ratione quarum præscindendo à casibus fortuitis, & à voluntaria dispositione hominum, non sit ditior, & foelicior vnus, quàm alius.

38 Creauit enim Deus omnes animas omninò similes, cum æqualibus potentijs, ac tales, vt singulæ possint sortiri corpora meliora, vel deteriora pro
varijs

varijs casibus fortuitis, hoc est pro varia dispositione seminis, nec non constellationibus Cœli, & pro varijs actionibus, quas exercuerunt parentes. Quò ad possessionem tamen bonorum noluit ponere quandam constantem, & inuariabilem æqualitatem; quia illa esset maximè noxia reipublicæ, cum in eo casu nemini prodesset frugalitas, vel industria, & sic omnes torperent, ac viuerent sine parsimonia, adeòque in maxima paupertate. Illam ergo solùm æqualitatem voluit, quæ utilis esset reipublicæ. Nimirum ut nemo, ex aliena violentia, vel caliditate, aut ex propria ignorantia, vel ex passione aliqua momentanea in paciscendo redigeretur ad inopiã. At voluit

vt posset dari inæqualitas ex casibus fortuitis, ex industria, ex virtute, aut vitio, ex aliena liberalitate, vel ex propria fœcordia, ac prodigentia sua bona dilapidantium. Et quidem quod posset dari inæqualitas ex fortuna, fuit necessarium propter multa, sed præcipuè vt homines venerarentur Deum, à quo nominatim putant pendere omnes casus fortuitos. Quòd posset dari inæqualitas per alienam liberalitatem, fuit vtile ad nectendos mutuò animos per beneficia. Quòd posset dari ex propria fœcordia, vel industria, fuit vtile ad acuedam diligentiam, & fouendam parsimoniam in consumptione bonorum. Item ex virtutis præmio vel vitij supplicio ad illecebram

bram primæ, & ad terrorem
secundi.

39 Datur inter homines,
& Angelos aliqua iustitia com-
mutatiua, non æquè tamen
stricta, ac perfecta, sicut illa,
quæ inuenitur inter homines;
quandoquidem iustitia inter
homines, & Angelos supponit
naturalem inæqualitatem ante
omnem casum fortuitum, &
arbitrarium. Ita si homo infam-
maret Angelum, vel Angelus
hominem, facerent contra ri-
gorosam obligationem iustitiæ,
& tenerentur ad restitutionem,
quod est proprium iustitiæ cõ-
mutatiuæ. Non tamen potest
inter nos, & Angelos fieri cõ-
mutatio diuitiarum; cum An-
geli non possint habere bona,
quæ commutent. Si enim cõ-
muni-

municarent scientiam, cū eandem sibi retinerent, nulla ibi propria commutatio interueniret: præterquamquod probabilius videtur, quod in pura natura, ad prouidentiam Dei, & rectam hominum gubernationem spectaret facere, ne Angeli immiscerent se rebus humanis, propter maxima, quæ alioquin sequerentur inconuenientia; sed solum curam adhiberent circa vniuersales Coeli, & elementorum motus.

40 Iustitia commutatiua, secundum Aristotelem, quem sequuntur omnes, in hoc differt à distributiua, quòd exigit æqualitatem arithmeticam, cū distributiua requirat geometricam. Explicat hanc differentiã Aristoteles per hoc, quia iustitia

tia

tia commutatiua intendit æqualitatem inter duos tantum terminos, hoc est inter datum, & acceptum, distributiua verò exigit æqualitatem inter quatuor terminos, requirens, vt sicut se habet meritum ad meritum, ita præmium se habeat ad præmium. Verumtamen ad iustitiam distributiua non sufficit equalitas geometrica; quæ enim diceret, seruari leges ipsius in aliqua repub. ditissima, in qua paruum quid esset assignatum distribuendum inter ciues quamuis exactissimè secundum æqualitatem geometricam? Profectò cõquererentur omnes, virtutem ibi non benè compensari.

41 Duo ergo requiruntur ad iustitiam distributiua. Primum

mum

æ.
um
m,
rò
ua-
e si-
eri-
ad
iu-
Caf-
qu
s ip-
na,
affi-
nter
e fe-
me-
ren
on-
ntu
.Pri
m

mum est vt magistratus ritè di-
stribuant inter merentes om-
nia præmia ad id assignata à re-
publica : Secundum, vt respu-
blica ad id assignet tantam ho-
norum suorum partem, quan-
tam assignari expedit ad foeli-
citatem communem, ratione
habita diuitiarum reipub. & a-
liorum sumptuum necessario-
rum. Neq. enim omnes respub.
debent assignare aliquid æqua-
le arithmeticè ; seu sint paupe-
res, seu diuites. Imò neque in
tali assignatione seruanda est
æqualitas geometrica ; ità vt
quælibet debeat assignare e. g.
quartam partem suorum bono-
rum ; cum possit contingere, vt
vni reipub. aliæ tres partes abū-
dè sufficiant pro cæteris neces-
sarijs impendijs, alteri verò nō
suf-

sufficiant. Non potest ergo alia regula vniuersim dari, nisi hæc, vt tantum assignetur, quantum assignare expedit ad publicam foelicitatem.

42 In hoc tamen ipso inueniri potest proportio aliqua geometrica, quòd scilicet ita reditus publici distribuatur in varios vsus, vt quam proportionem utilitatis, aut necessitatis habet vnus vsus præ alio in ordine ad foelicitatem publicam, eandem proportionem habeat cura illius vsus præ alijs: item vt supposita hac proportione quantum vnus ex istis vsibus requirit redituum præ alijs, tanto plus redituum illi vsui designetur. Ex quo fit dari aliquam veluti iustitiam distributiuam antecedentem, à qua mensure-

tur

tur quam portionem reddituum
debeat sortiri ipsum ærarium,
iustitiæ distributiæ in remunera-
tione meritorum, & collatio-
ne præmiorum.

43 Licet verò pars hæc re-
dituum debeat regulariter di-
stribui secundum proportionē
geometricam, non tamen de-
bet ista proportio seruari in
quolibet casu; posset enim con-
tingere vt aliqua respub. paruum
quid assignare posset in remu-
nerationem meritorum; in ea-
que esset vnus, vel pauci, qui
itā excederent meritis alios om-
nes, vt si in distributione seruā-
da esset omnimoda proportio
geometrica, illi pauci ferè ab-
sorberent totam illam pecuniā,
itā vt, vix quidquā in alios di-
stribuendum superesset; ne er-

go-

go tunc tota illa pecunia diuideretur in paucos, lex publicæ foelicitatis exigeret, vt in tali distributione non seruaretur rigorosè æqualitas geometrica nisi in eo sensu, quem supra exposuimus circa publicorum reddituum designationem.

44 Ad Iustitiam distributionem spectat non solum distributio diuitiarum, sed etiam honorum, qui sunt præmia magis propria virtutis. Huius boni ærarium in republica est in exhaustum. In ijs distribuendis seruanda est hæc regula, vt conferantur vsque ad eum terminum qui non nimis extollat ciues à principem, vbi regimen est monarchicum, neq. altiùs prætergrediantur alios conciuēs
vbi

vbi est regimen multorum .
Ideò in honoribus Iustitia di-
stributiua non exigit æquali-
tatem geometricam perfectā
in omni casu . Potest enim cō-
tingere , vt si aliquando hæc
seruetur , magis aliquis extol-
latur , quàm expediat publicæ
foelicitati , quæ suprema lex est .
In poenis ferendis non est eadē
ratio exigens æqualitatē geo-
metricam , sicut in præmijs .
Licet enim præmium , quod re-
penditur vni , præsertim in pe-
cunia , imminuat facultatem
rependendi præmium alteri ,
poena tamen , quam vnus luit ,
non minuit facultatem alterū
puniendi . Et hæc est ratio qua-
re abundant magis poenæ , quā
præmia in repub . Rursus non
possunt poenæ augeri magis , &

D ma-

magis in infinitum, ità vt delicto duplò maiori poena duplò maior imponatur: quomodo enim inuenies poenam duplò maiorem poena mortis?

45 Iustitia distributiua debet sæpe in retribuēdis premijs seruare proportionem geometricam propter paupertatem reipub. retribuētis. Cum enim hæc non habeat tantum pecuniæ, ac diuitiarum, vt possit omnibus dare quantum merentur, & ex alia parte iniquū esset seligere aliquos paucos, quos plene remuneraretur, relinquendo coeteros sinè vlla remuneratioue, distribuere debet præmia secundùm proportionem geometricam, ità vt sicut se habet meritum ad meritum,

ritum, ita primum se habeat ad primum. Porro æqualitas geometrica propter hanc eadem rationem, propter quam servatur in iustitia distributiva, servanda est aliquando in commutativa. Cum enim contingit debitorem non posse reddere unicuique quantum debet, nec inter creditores datur potior titulus, tenetur debitor distribuere sua bona secundum æqualitatem geometricam.

46 Non datur in Deo Iustitia distributiva rigorosa: hoc est eiusdem rationis cum nostras: non quidem ex eo, quod non respiciat æqualitatem geometricam, sed ex alio capite

47 Fatemur quidem non respici à Deo proportionem geometricam primò, & per se,

in distributione præmiorum
 spectantium ad substantiam
 beatitudinis. Æque enim Deus
 remuneraretur Michaelē ex. g.
 si ipse solus meruisset beatitu-
 dinem, ac eum remuneratur
 de facto. Cum enim Deus ha-
 beat ærarium inexhaustum
 tum præmiorum tum poena-
 rum, non habuit necesse assi-
 gnare aliquam certam portio-
 nem bonorum distribuendam
 inter merentes secundum pro-
 portionem geometricam sicut
 necesse habet humana resp;
 nec proinde est verisimile
 (quod putāt aliqui eruditi re-
 centiores) id eum fecisse. Ex
 hoc enim in rep. humana se-
 quitur id absurdi, vt meritum,
 & bonum vnus sit per accidēs
 damnus alterius: ex quo na-
 sci-

scitur motuum inuidiæ, & desiderij ne alij virtutem amplectantur, idquè valde nocet publicæ foelicitati: sed propter suâ inopiã, & impotentiã non potest id impediri à rep. humana. At in Deo, qui nõ habet hanc necessitatẽ, inuerisimilis videtur ea præmiorum assignatio, quæ efficiat vt merita vnus iusti reddant minus felicem aliũ iustum, ac proinde quod aliquis dum desiderat Deum intensissimè amari, & honorari ab omnibus, desideret id ex quo sequatur vt ipse habeat minorem amicitiam cū Deo, minoremquè visionẽ, & amorẽ eiusdem in tota æternitate.

48 Neque pariter verisimile est, quod aliqui indicarũt, scilicet, Deum exercere in præ-

D. 3. mijs.

mijs proportionem geometri-
cam per ordinem, ad gratiam,
& gloriam, quam habet Chri-
stus. Tum quia in sententia
communi non ponente decre-
tū Incarnationis nisi post pec-
catum Adæ, vtique debuerūt
Angeli, & Adam per actus bo-
nos exercitos ante peccatum
habere gratiam habitualē, que
esset radix determinata tanta
gloriæ, & visionis beatificæ in-
dependentem à proportione
cum gloria Christi vtpote nō-
dum decreti: Tum quia val-
de verisimilis est sententia S.
Thomæ, quam retulimus in
materia de augmento charita-
tis, scilicet gratiam, & gloriam
Christi esse impropportionabili-
ter maiorem nostra, ac proin-
de non posse esse mensuram

geo.

geometricam nostræ, quippe-
quæ mensura debet habere
proportionem cum mensura-
to. Denique videmur cōgruē-
tius philosophari de rebus su-
pernaturalibus, si dicamus, me-
ritum cōdignum respectu gra-
tiæ, & gratiam respectu gloriæ
habere exigentiam determina-
tam ex natura sua & non pen-
dentem ex arbitraria lege Dei.
Ad hoc enim ipsum dantur do-
na supernaturalia. intrinsicæ
permanentia, & per modum
habitus, vt creaturæ rationales
obtineant perfectiori modo o-
perationes supernaturales, hoc
est ex perfectione, & iure in-
trinfeco, & non per extrinse-
cam eleuationem.

49. Quamuis ergo verum
sit Deum non seruare propor-

D. 4. tio.

tionem geometricam primo & per se in distributione premium nisi forte accidentalium, v. g. honoris, cuius bonitas consistit formaliter in ipsa excellentia, adeoque in comparatione; tamen non ex hoc capite ut diximus negatur Deo iustitia distributiva similis nostrae quoad motiuum: Si quidem nostra quidem habet pro motiuo hanc æqualitatem geometricam, sed potius eam adhibet ex quadam necessitate, & ab ea in multis recedit ut vidimus. Et Deus ipse in aliquibus præmijs seruare illam potest.

50. Sed hæc iustitia distributiva similis nostræ circa finem negatur à nobis in Deo, ex alio capite, quod statim exponemus.

Du-

51. Duplex est enim Iustitia distributiua: altera, quæ exercetur erga personas adæquatè distinctas ab ipso remuneratore, vt cum respub. retribuit militibus exteris aliqua præmia supra stipēdium conuentum; & hæc Iustitia habet pro fine, non quidem promouere virtutem, & felicitatem eorum, quibus distribuitur, sed reipublicę distribuentis, ad eodēque repugnat Deo, cuius foelicitas augeri nequit. Altera est Iustitia distributiua, quam respub. exercet erga suos proprios ciues, ex quibus ipsa componitur; de qua solum disputat. S. Thomas 2. 2. quæst. 61. art. 1. in corp. & hæc distribuit bona vt communia, non tam per modum remunerationis, quam

diuisionis, siue adæquent merita absoluta, siue non, hanc enim adæquationem remuneratores humani neque considerant neque cognoscunt, ut pote qui non possunt retribuere aliquid æquale virtuti, sicut vidit Aristoteles, & cæteri Philosophi etiam ethnici; neque sciunt quantum nam sit illud præmium, quod virtuti debeatur. Finis ergo huiusmodi iustitiæ distributiue est, in executione quidē, facere id, ad quod magistratus tenentur ex iustitia cōmutatiua cum tota re: vel cum primis fundatoribus ut dictū est; eiusdem verò iustitiæ finis in prima constitutione legum ad illam pertinentium est, ut tanta bona distribuantur virtuti, & meritis non quantum

tum

tum ipsis debetur, sed quantum expedit ad conseruationem reip; & hæc etiam iustitia distributiua Deo repugnat, vt potè qui est remunerator adæquatè distinctus à nobis, & non dat nobis præmia communia, sed quæ nullo pacto sunt nostra, respiciens in distributione præmiorum solùm magnitudinē absolutam meritorum, non verò comparatiuam, neque per hanc distributionem alium finem intendens nisi vt quisq; alliciatur ad virtutem, & tantum habeat foelicitatis, quantum eius meritis debetur. Quā proportionē solus Deus videt, solusque per suam potentiam in retribuendo seruare potest.